

İkinci Çeyrekte Daralma

Ozan Bakış,¹ Tarık Kocar²

Yönetici Özeti

Kesinleşen Nisan, Mayıs ve Haziran ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2024 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 0,6 oranında küçülmesini bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2024 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 0,7 azalacağını öngörüyoruz.

Tüketim malları ithalatında artış, konut kredilerinde düşüş

2024 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim malları ithalatında yüzde 6,5'lik bir artışa karşın konut kredilerinde yüzde 9,5'lik, kamu tüketim harcamalarında ise yüzde 11,1'lik bir azalış öngörüyoruz (Tablo 2).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre bakıldığında, tüketim malları ithalatı ve kamu tüketim harcamalarında artış (yüzde 18 ve yüzde 19,6), konut kredilerinde ise ciddi bir azalış (yüzde 39,1) görülmektedir. Aynı dönemde tüketici kredilerinde de yüzde 10,8'lik bir düşüş bekliyoruz (Tablo 3).

¹ Betam, ozan.bakis@bau.edu.tr

² Betam, ahmettarik.kocar@bau.edu.tr

GSYH büyüme tahminleri	2024Q2
Çeyreklik dönemsel GSYH	-0.7
Yıllık dönemsel GSYH	-0.6

Tablo 1: Dönemsel ve yıllık reel GSYH büyüme tahminleri. Kaynak: Betam. **NOT:** "Çeyreklik dönemsel" büyüme oranı, bir önceki çeyreğe göre tahmin edilen mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dönemsel GSYH büyümesini; "Yıllık dönemsel" büyüme oranı geçen yılın aynı ayına göre tahmin edilen dönemsel GSYH büyümesini göstermektedir.

	2024Q1	2024Q2
İthalat-tüketim	-8.3	6.5
Konut kredileri	-12.2	-9.5
Tük. kredileri ve KK	-1.5	-1.4
SÜE-dayanaksız түk.	4.1	-3.2
SÜE-dayanlık tük.	2.7	-3.0
ÖTV	-4.9	-3.5
Kamu түk. harc.	37.9	-11.1

Tablo 2: Bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim harcamaları. SÜE: Sanayi üretim endeksi; ÖTV: Özel tüketim vergisi; KK: Kredi kartları.

	2024Q1	2024Q2
İthalat-tüketim	21.8	18.0
Konut kredileri	-29.6	-39.1
Tük. kredileri ve KK	1.6	-10.8
SÜE-dayanaksız түk.	0.6	-5.4
SÜE-dayanlık tük.	7.2	-2.7
ÖTV	25.6	-0.3
Kamu түk. harc.	36.1	19.6

Tablo 3: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla tüketim harcamaları.

Üretim beklentileri negatif

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriye göre, 2024 yılının ikinci çeyreğinde üretim beklentilerinde yüzde 5,2'lik bir düşüş, kamu yatırım harcamalarında ise yüzde 7,3'lük bir artış öngörüyoruz. Diğer yatırım öncü göstergelerinde beklenen değişimler ise yüzde 4,4 düşüş ile yüzde 1,5 artış arasındadır (Tablo 4).

Yıllık bazda ise kamu yatırım harcamalarında yüksek bir artış (yüzde 32), ticari kredilerde ise ciddi bir düşüş (yüzde 12,7) öngörüyoruz. Perakende stoklarında yüzde 8'lik, üretim beklentilerinde ise yüzde 5,5'lik bir düşüş hesaplıyoruz (Tablo 5).

İthalatta yıllık bazda düşüş

2024 yılının ikinci çeyreğinde, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dış ticaret rakamlarına baktığımızda ihracatta yüzde 0,3'lük, ithalatta ise yüzde 1,9'luk bir artış bekliyoruz (Tablo 6).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla baktığımızda ise ihracat yüzde 1,9, altın dışı ihracat ise yüzde 3,8 artmaktadır. İthalat ise yüzde 4,9 azalırken, altın dahil edilmediğinde ithalatta yüzde 3,3'lük azalış hesaplanmaktadır (Tablo 7).

	2024Q1	2024Q2
SÜE-ara malı	2.5	-4.4
KKO-yatırım malı	-1.5	-0.7
İthalat-yatırım malı	-3.6	1.5
Tic. krediler ve KK	1.1	-2.0
Üretim-son 3 ay	-2.8	-5.2
Per. sek. stok	-4.3	-0.8
Kamu yatırım harc.	2.7	7.3

Tablo 4: Bir önceki çeyreğe kıyasla yatırım harcamaları. **KKO:** Kapasite kullanım oranı; **Per.sek.stok:** Perakende ticaret sektörü mevcut mal stok seviyesi. KKO diğer endekslerin aksine yüzde puan değişimi olarak verilmiştir.

	2024Q1	2024Q2
SÜE-ara malı	5.1	-2.8
KKO-yatırım malı	-1.7	-2.9
İthalat-yatırım malı	-0.0	-1.9
Tic. krediler ve KK	-5.2	-12.7
Üretim-son 3 ay	-0.1	-5.5
Per. sek. stok	-11.6	-8.0
Kamu yatırım harc.	15.3	32.0

Tablo 5: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yatırım harcamaları.

	2024Q1	2024Q2
İhracat	-0.6	0.3
İthalat	-0.9	1.9
Altın dışı ihracat	3.1	1.9
Altın dışı ithalat	1.8	0.4

Tablo 6: Bir önceki çeyreğe kıyasla dış ticaret.

	2024Q1	2024Q2
İhracat	6.7	1.9
İthalat	-7.3	-4.9
Altın dışı ihracat	8.0	3.8
Altın dışı ithalat	0.5	-3.3

Tablo 7: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla dış ticaret.

Genel değerlendirme

GSYH tahmininde kullandığımız diğer mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış değişkenlere baktığımızda imalat sanayi üretim endeksinde yüzde 4,3'lük, perakende sektörü fiyat beklentilerinde ise yüzde 5,9'lük düşüş gözlemlemekteyiz (Tablo 8).

Geçen yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında elektrik tüketiminin yüzde 9,1 artacağını, 12 aylık yatırım beklentilerinin ise yüzde 5 azalacağını öngörüyoruz (Tablo 9).

Kesinleşen Nisan, Mayıs ve Haziran ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2024 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 0,6 oranında küçülmesini bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2024 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 0,7 azalacağını öngörüyoruz

	2024Q1	2024Q2
İmalat SÜE	3.2	-4.3
Per. sek. fiy. bek.	5.2	-5.9
KKO	-0.3	-0.3
Hiz. sek. talep	6.3	-1.7
Gel. 12 ay yat. bek.	-1.3	-0.6
Elektrik tüketimi	2.4	4.2

Tablo 8: Bir önceki çeyreğe kıyasla bazı öncü göstergeler. **Per.sek.fiy.bek:** Perakende sektörü fiyat beklentisi (gelecek 3 ay), **Hiz.sek.talep:** Hizmetlere olan talep (son 3 ay), **Gel. 12 ay yat. bek.:** Gelecek 12 ay yatırım beklentisi

	2024Q1	2024Q2
İmalat SÜE	5.1	-4.1
Per. sek. fiy. bek.	3.1	-3.6
KKO	1.6	0.4
Hiz. sek. talep	1.1	-0.0
Gel. 12 ay yat. bek.	-1.7	-5.0
Elektrik tüketimi	6.5	9.1

Tablo 9: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla bazı öncü göstergeler.

KUTU: AÇIKLAMALAR

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırma ile ilgili açıklama:

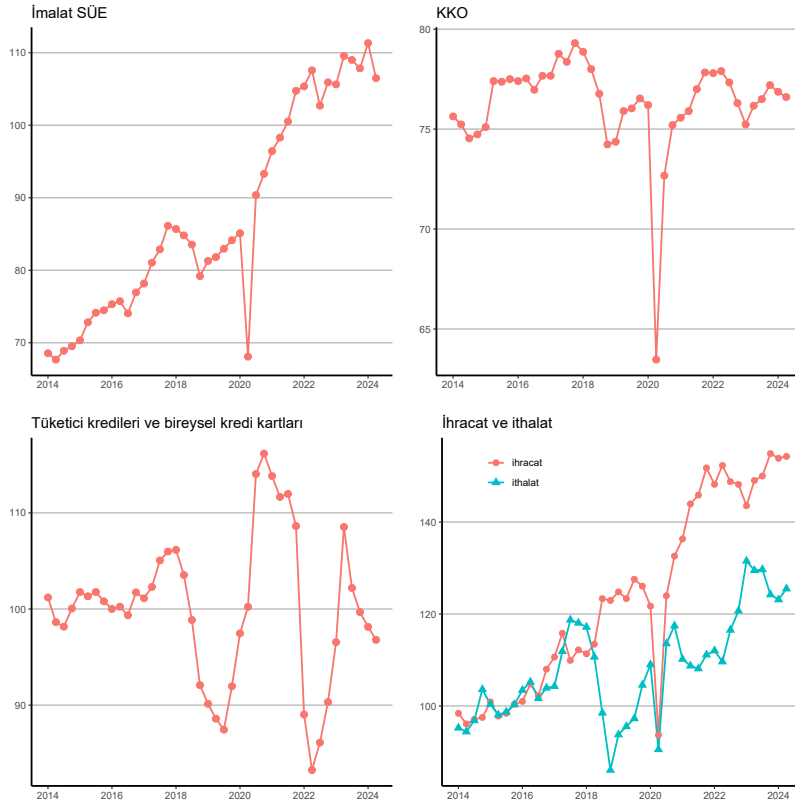
Bir önceki çeyreğe göre GSYH büyüme oranı tahmin edilirken tüm verilerde mevsim ve takvim etkileri için düzeltme yapıyoruz. Eğer veriyi yayınlayan kurumlar düzeltilmiş veriyi yayınlıyorsa doğrudan o serileri kullanıyoruz. Bunun mümkün olmadığı durumlarda düzeltmeyi yapmaktadır. Bu notta kullandığımız değişkenlerin durum şöyle özetlenebilir:

- TCMB: İmalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO); reel kesim güven endeksi (RKGE).
- TÜİK: Sanayi üretim endeksi (SÜE) ve alt kalemleri; ihracat, ithalat ve mal grubuna göre ithalat alt kalemleri (ara malı, yatırım malı ve tüketim malı); sektörel güven endeksleri ve alt kalemleri (perakende ticaret, hizmet ve inşaat sektörleri)
- Betam: Geriye kalan tüm öncü göstergeler.

Öncü göstergelerle ilgili açıklama: Betam her çeyrek için üç tahmin yayınlıyor. İlk iki tahminde büyüme tahmini yapılan çeyreğe ait öncü göstergelerin bir kısmı için son iki ay, diğerleri için ise son ay bilgisi tahmin tarihinde eksiktir. Öncü göstergeler için büyüme rakamları oluştururken bu eksik aylar için serinin daha önceki gözlemlerinden hareketle oluşturduğumuz tahminleri kullanıyoruz. Üçüncü tahminde öncü göstergelerin tüm ayları mevcut olduğundan tahmine ihtiyaç kalmamaktadır.

Tahmin modeli ile ilgili açıklama:

GSYH'nın doğrudan tahmini için 16 öncü gösterge kullanıyoruz. GSYH alt kalemlerinin (tüketim, yatırım, ihracat ve ithalat) tahmini için 26 öncü gösterge kullanıyoruz. Araştırma notumuzda ve tablolarda bu göstergelerin hepsini sunmak yerine içinde bulunduğumuz dönemde öne çıkan ve tahminde başarılı olan değişkenleri sunmayı tercih ediyoruz.

Şekil 1: Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış çeyreklik öncü göstergeler. Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları 2016 yılının ilk çeyreği 100 olacak şekilde endekse dönüştürülmüştür.